

Emys orbicularis L. (Moerasschildpad). — Verspreid, doch zeldzaam komt deze schildpad in Nederland voor; 't meest in Zuid-Limburg, vooral in 't stroomgebied van de Geleen; verder Noordwaarts is zij hier en daar aangetroffen, meestal een enkel exemplaar, zoodat daarbij ook wel uit gevangenschap ontsnapte dieren kunnen zijn.

Dit geldt m.i. niet voor de nieuwe vindplaats, de omgeving van Beetsterzwaag in Friesland. De vorige herfst bracht een leerling uit Beets een tamelijk groot ex. van de moerasschildpad mee, dat door een arbeider was gevangen in de Peigats ten Z. v. Oud Beets, achter de Walle, dus Z.W. van Beetsterzwaag.

We hebben haar een week lang in een kist gehouden om haar op de les te demonstreeren en daarna op de vindplaats weer losgelaten.

Vroeger was me al iets ter oore gekomen van schildpadden te Beetsterzwaag; we hebben nu nauwkeurig geïnformeerd en 't resultaat is, behalve ons ex.:

1. Zomer 1922, klein ex. 1 K.M. ten N. van onze vindplaats bij de Huisjesvaart;
2. Voor ± 7 jaar een ex. in 't grasland bij de straatweg Drachten—Olterterp, dicht bij de tol;
3. Voor ruim 20 jaar bij de Kneppelbrug in Olterterp en in de vijver in de Olterterper bosschen.

Het is niet onmogelijk, dat deze vondsten in de vijver en bij de tol ontsnapte gevangen zijn, voor 't ex. 1927 lijkt me dit zeer onwaarschijnlijk, de vindplaats toch is meer dan 2 K.M. van elke verkeersweg verwijderd.

Ik had deze vondsten opgegeven aan Dr. Boschma, redacteur van de „Fauna van Nederland”, echter net te laat, om nog in de aflevering „Amphibia en Reptilia”, die inmiddels al is verschenen, te worden opgenomen. Vandaar deze mededeeling. We hopen a.s. zomer Emys nog eens in 't terrein aan te treffen.

Drachten.

M. WIEGERSMA.

Gladde Slang en Kamsalamander. — *Coronilla austriaca* kreeg ik van een leerling als „adder” uit Baarle-Nassau (N.-Brabant). Een tweede exemplaar heb ik hier op school, dat gevangen is te Ginneken (N.-Brabant). *Triton cristatus* ken ik van Rhoon (op 't eiland IJselmonde).

Rotterdam.

W. H. WACHTER.

Kikvorsch en Rat. — De heer F. A. F. Groneman te Wieringerwaard zendt mij een mededeeling over een niet alledaagschen strijd tusschen kikvorsch en rat. Een van zijn arbeiders was in den afgeloopen herfst bezig met het maaien van slootkanten, toen hij in het midden van den sloot een kikvorsch zag, die, naar hij meende, door de zeis geraakt moest zijn. Toen hij den kikvorsch met den punt van de zeis naar zich toetrok, bleek het, dat deze boven op een rat zat en met zijn voorpooten dit dier omklemde. Ondanks de pogingen van den rat om los te komen, gelukte dit niet, zelfs niet om den kop boven water te brengen. Na korten tijd zwom de kikvorsch rustig weg en het bleek toen, dat de rat, een nog niet geheel volwassen exemplaar, gestorven was.

Zijn er nog meer dergelijke waarnemingen bekend?

J. DRIJVER.

In de pas verschenen aflevering III van de Fauna van Nederland staat de Groene Kikvorsch gesignaleerd als verslinder van kleine zoogdieren en vogels. Als kinderen wisten wij dat ook al; in Woerden aten de kikkers onze jonge eendjes op. Het waren heel groote groene kikkers; wij noemden ze Rijnvorschen (var. *ridibunda*?) en vingen ze met reepjes rood flanel. Misschien is uw geval nog iets anders.

T.

De bisamrat. — De bekende heer J. H. Jurriaanse te Rotterdam luidt de alarmklok in een artikel in de N. Rotterdammer Courant tegen de muskusrat of „bisamrat”, en verzoekt ons zijn dringende waarschuwing voor het gevaar, dat dit in 1906 uit N. Amerika geïmporteerde dier met zich meebrengt, in ons blad over te nemen.

Deze dieren, die oorspronkelijk in Bohemen geïmporteerd zijn met de bedoeling door het „bont”, dat ze leveren een goede winst te maken, hebben zich van daar uit snel verspreid. Men heeft kunnen constateeren, dat in Europa een paar bisamratten gemiddeld 40 jongen per jaar ter wereld brengt. De huiden van dit knaagdier leveren de in den

handel zoo goed bekende en kostbare bontsoort van „skunkbisam, sealbisam” enz. De pels van de in Europa geboren dieren is echter bij lange na niet zoo goed als die van hun Amerikaansche voorouders; ze bleek vrijwel waardeloos.

Intusschen verspreidde zich de bisamrat snel langs de verschillende waterwegen, overal groote schade aanrichtend door ondergraving van den bodem van wei- en bouwlanden, dijken enz. In Bohemen hebben bisamratten al eens een groote dijkbreuk van 4 M. lang en 2 M. diep veroorzaakt. Het is interessant om te zien, hoe de kring, waarbinnen zij waargenomen zijn, zich van jaar op jaar op de kaart als een olievlek uitbreidt, ondanks den heftigen oorlog, dien men er in Duitschland tegen gevoerd heeft, sedert ze de rijksgrenzen zijn binnengedrongen.

De uitbreiding gaat gestadig door, en het is onvermijdelijk, dat ze ook binnen afzienbaren tijd ons land zullen bereiken. De muskusrat is reeds langs de oevers van den Rijn waargenomen.

Iedereen moet zoo spoedig mogelijk op de hoogte gebracht worden van dit naderende gevaar. Immers is een dier als dit, dat rivierdijken ondermijnt, misschien voor geen land zoo gevaarlijk als juist voor het onze.

De heer Jurriaanse dringt er met nadruk op aan, dat reeds nu, ook van regeeringswege, voorzorgsmaatregelen genomen zullen worden, algemeene bekendheid aan het gevaar gegeven, en de nadering in het oog wordt gehouden.

Voorts verwijzen wij naar het belangrijke artikel van H. A. van Dam in afl. 1 van den 28sten jaargang van De Levende Natuur. J. Hs.

Vogels bij Den Haag. — Sedert Januarije 1927 stellen de Haagse Trekwaarnemers onder leiding van de heer Tijnstra maandeliks een verslag samen van de waarnemingen in de afgelopen maand gedaan. Zij stellen zich voor, om maandeliks in „De Levende Natuur” hiervan het een en ander weer te geven. Het hele verslag kan er natuurlijk geen plaats vinden; de bedoeling is, om alleen de allermerkwaardigste waarnemingen er uit te nemen, bijv. een waarneming van een zeldzame vogel, een onverwachte trekbeweging, een biezonder duidelijke trekbeweging of een waarneming van achterblijvers of voorttrekkers.

Het waarnemingsgebied omvat o.a. het strand ten N. van de Schev. visschershaven (Noorderstrand), idem ten Zuiden er van (Zuiderstrand). Op 't Zuiderstrand de Delflandse hoofden, de mond van het afvoerkanaal, daar dicht bij de radio-antenne Scheveningen (Slechtvalken). Verder Meijndel (met Vijfhoek, Bierlap enz.), jachtduin Monster, de Beer en niet te vergeten de stad Den Haag zelf met Zorgvliet, Schev. bosjes, Haagse bos, Hofvijver, Bosjes van Poot enz.

Eén van onze waarnemers, P. Bouma, is in September naar Texel verhuisd, en stuurt vandaar zijn waarnemingen. Toch hebben we de naam „Klub van Haagse Trekwaarnemers” bewaard.

Achter elke waarneming staat, afgekort, de naam van de waarnemer.

De verklaring van die afkortingen is als volgt:

Beus = Van Beusekom; Bou = P. J. Bouma; En = Ph. Enters; Kooi = Fr. Kooimans; Lu = L. Tinbergen; Mien = M. Tijnstra; Tijm = G. J. Tijnstra; Tin = N. Tinbergen, sekr., Bentinckstraat 146, Den Haag; Wal = K. Waldeck; Wey = H. Weyman.

De volgorde is volgens de lijst van Van Oordt en Verwey.

Hier volgen de verslagen over September en Oktober 1927.

September: 57 *Kuifeend* 14-9. 1 jong, Afvoerkanaal. Blijft enige weken (Wal). — 117 *Morinelplevier* 15-9. 3 in winterkleed, strand Hoek (Beus, Tin), 16-9. 1 idem (Beus, Tin), 21-9. 20 tussen goudplevieren, Jachtduin Monster (Wal). — 131 *Paarse strandloper* 18-9. Voor 't eerst in 3 ex. weer op de Noordpier (Hoek). — 165 *Skandinaafse Kleine Mantelmeeuw* 24-9. 1 jong, haven (Wal); 26-9. 1 volw. en 1 haast uitgekleurde, Noorderstrand (Tin), 26-9. 1 volw. Afvoerkanaal (Lu). — 170 *Dwergmeeuw* 18-9. 1 jong, Afvoerkanaal (Kooi), 198 *Hop* 12-9. 1 op het begroeide strand, Hoek (Tin). — 329 *Kruisbek* 8-9. 1 in duindoorns, Hoek (Tin), 12-9. 2 in kardinaalsmuts, Bosjes van Poot (Wal), 19-9. 1 Laan van Poot (Tin). — 349 *Sneeuwgorst* 22-9. 1 jong, Afvoerkanaal (Wal).

Oktober 1927: 16 *Jan van Gent* 16-10. 1 volw. en 1 jong naar Z.-W. Noordpier